24/08/2023

Εκφραστής του τριλείτουργου ο Πατροκοσμάς

/ Βίοι Αγίων

Ως γνωστόν, η Ορθοδοξία δεν διαθέτει μόνον την διάσταση της πίστεως, αλλά και την μορφωτική και την κοινωνική διάσταση, όπως φαίνεται καθαρά από το έργο των πρώτων κοινοτήτων, όπου οι Απόστολοι ασκούσαν το πνευματικό και μορφωτικό λειτούργημα, ενώ οι διάκονοι εξελέγησαν, για να εξυπηρετήσουν κυρίως το κοινωνικό έργο της κοινότητος (Πραξ. Β' 42-47, ΣΤ' 1-6).

Γνήσιος συνεχιστής του ορθοδόξου πνεύματος και εκφραστής του τριλείτουργου ο **Πατροκοσμάς** , ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός δεν διακόνησε μόνον τις πνευματικές και μορφωτικές ανάγκες των αδελφών του με την διδασκαλία του, αλλά εργάστηκε παράλληλα και για την ηθική και κοινωνική των αναγέννηση.

- **Γράφει η Σοφία Μπεκρή, φιλόλογος-θεολόγος**

Θεμέλιο της διδασκαλίας του η πίστη στον Θεό και η αγάπη προς τους αδελφούς: *«Και μείς, λοιπόν, αν θέλωμε να λέμε τον Θεό μας Πατέρα, πρέπει πρώτα να έχωμε δύο αγάπες, αγάπη στον Θεό και άλλη αγάπη στον πλησίον...».*

Για να εκτιμήση κανείς το μέγεθος της προσφοράς του, χρειάζεται προηγουμένως να κατανοήση τις συνθήκες της εποχής του (μέσα 18ου αι.): Το έθνος είχε εξαγριωθή από την αμάθεια και υπέφερε από την αβάσταχτη φορολογία, που οδηγούσε σε ηθελημένους εξισλαμισμούς. Πολλοί, για να αποφύγουν την κατάσταση αυτήν, έφευγαν από τις πεδινές περιοχές και πήγαιναν στα ορεινά. Όμως και εκεί η κατάσταση δεν ήταν καλύτερη. Η ληστεία βασίλευε, σχολειά και εκκλησίες δεν υπήρχαν, ο πληθυσμός αραίωνε. Πολλοί πέθαιναν, χωρίς να έχουν καν βαπτισθή και χωρίς να κηδευτούν! Ιδίως στα μέρη της υπαίθρου της Ηπείρου, Βορείας και Νοτίου, της Μακεδονίας, της Θεσσαλίας, της Αιτωλίας, απ' όπου και καταγόταν ο Άγιος, οι εξισλαμισμοί κορυφώθηκαν κατά τον 17ο και 18ο αιώνα. Εάν δεν βρισκόταν ο **Πατροκοσμάς**, την κρίσιμη αυτήν στιγμή, να ενισχύση τους κατοίκους των περιοχών αυτών με το φλογερό του κήρυγμα και την γενική του στήριξη, η κατάσταση θα γινόταν ακόμη χειρότερη.

Εκτός από την τόνωση του θρησκευτικού συναισθήματος ο Πατροκοσμάς απέδιδε πολύ μεγάλη σημασία στην παιδεία του λαού, διότι γνώριζε πολύ καλά ότι οι αγράμματοι χριστιανοί έπεφταν ευκολώτερα θύματα της προπαγάνδας των μουσουλμάνων. «Το σχολείο», δίδασκε ο Πατροκοσμάς, «ανοίγει τις Εκκλησίες». Από το σχολείο μαθαίνει κανείς για τον Χριστό, διδάσκεται την ιστορία, την αγάπη στην πατρίδα και στην γλώσσα.

Που να ζούσες, στις ημέρες μας, αγωνιστή μας Άγιε, να έβλεπες τι μαθαίνουν τα κατακαημένα τα ελληνόπουλα σήμερα στο σχολείο! Υπάρχουν, βεβαίως, και φωτισμένοι δάσκαλοι που διδάσκουν στα παιδιά μας γνώσεις αλλά και αξίες, **Χριστό** και πατρίδα, σε πείσμα όλων των αντιφρονούντων και αντιστρατευομένων τα ανθρωπιστικά ιδεώδη της αληθινής παιδείας.

Ο στόχος του **Αγίου**, μέσα από την κηρυγματική και γενικώτερη κοινωνική του δράση, ήταν να στεριώση τους Χριστιανούς στην πίστη, διότι όποιος έσωζε την πίστη του έσωζε και την εθνική του συνείδηση. Πάντοτε στις ομιλίες του, στηριγμένες στα Συναξάρια των Αγίων, που ήταν ιδιαιτέρως αγαπητά στους βασανισμένους Χριστιανούς κατά την ζοφερή περίοδο της Τουρκοκρατίας, τόνιζε την πίστη των Αγίων στον Χριστό και εξυμνούσε την αυταπάρνησή των. Χιλιάδες Νεομάρτυρες, εμπνευσμένοι από τον φλογερό του λόγο, βάδισαν άφοβα προς το μαρτύριο, με αποτέλεσμα να αναχαιτιστή κάπως η φοβερή μάστιγα του εξισλαμισμού!

Ένας άλλος τομέας στον οποίον ο **Πατροκοσμάς** αναδείθηκε υπέρμαχος ήταν ο τομέας της ελληνικής γλώσσας. Γνωρίζοντας ο Άγιος την υπονομευτική δράση διαφόρων κύκλων που επιβουλεύονταν τόσο την πίστη όσο και την γλώσσα, επέμενε στην χρήση και στην γνώση της ελληνικής, διότι «η Εκκλησία είναι στην **Ελληνική**, διότι και το γένος μας είναι ελληνικό». Στην συνείδηση του Αγίου και ολοκλήρου του λαού, ασφαλώς, πίστη, γλώσσα και εθνική συνείδηση ήταν (και είναι) αλληλένδετα!

Όπως, μάλιστα, διαβάζομε σε μια επιστολή του προς τον αδελφό του Χρύσανθο, ο **Πατροκοσμάς** είχε ιδρύσει 210 σχολεία, 10 ελληνικά (ανώτερα, δηλ. γυμνάσια) και 200 για τα κοινά γράμματα, δηλ. κατώτερα, δημοτικά σχολεία, είχε δε θέσει τις βάσεις για άλλα 1100 κατώτερα (δημοτικά)! Τεράστια, πράγματι, η προσφορά του στην διαφώτιση των ελληνοπαίδων μισό περίπου αιώνα πριν από την έκρηξη της επαναστάσεως!

Αν και ιερομόναχος ο **Πατροκοσμάς** δεν ενδιαφέρθηκε μόνον για θέματα πίστεως ή έστω αναμόρφωσης του βίου των πιστών αλλά και για ζητήματα κοινωνικής δικαιοσύνης. Στο κήρυγμά του έκανε λόγο για ισοτιμία ανδρών-γυναικών, αφού, όπως έλεγε χαρακτηριστικά, «ο Θεός δεν έπλασε την γυναίκα ούτε από το κεφάλι του ανδρός, για να είναι ανώτερη, ούτε από τα πόδια, για να είναι κατώτερη, αλλά από το πλευρό του, για να είναι ίση (ισότιμη)». Ακόμη και για δικαιώματα των γύπτων (αθιγγάνων), μίλησε ο Άγιος, και γενικώς υπερασπιζόταν τους πτωχούς και αδυνάμους, απελευθέρωνε χριστιανές κοπέλες από τα χαρέμια των πασάδων, ενώ, αντιθέτως, στιγμάτιζε την εκμεταλλευτική συμπεριφορά των πλουσίων και την αδιαφορία του ανώτερου κλήρου για τον λαό, γι’ αυτό και οι κύκλοι αυτοί τον αντιμετώπιζαν με καχυποψία και εχθρότητα. Τέλος, ο Άγιος επέκρινε την διχόνοια και τα πάθη που διασπούσαν την ενότητα και διέλυαν τους κοινοτικούς δεσμούς, δυσχεραίνοντας έτσι τον αγώνα του λαού για την αντιμετώπιση του κοινού εχθρού, του ξένου και βάρβαρου κατακτητού.

Ο Άγιος, όμως, δεν αγαπούσε μόνον τους ανθρώπους αλλά και την φύση, γι' αυτό, με προτροπή του μπολιάστηκαν χιλιάδες άγρια δένδρα και μετατράπηκαν σε καρποφόρα. Γνωστή και προφητική η ρήση του ότι «οι άνθρωποι θα μείνουν πτωχοί, γιατί δεν θα 'χουν αγάπη στα δένδρα». Πράγματι, οι αλαζόνες άνθρωποι, μέσα στην καταναλωτική μας δίνη, καταστρέψαμε όχι μόνον τα δένδρα αλλά και όλη την φύση, με αποτέλεσμα τώρα εκείνη να εκδικήται σκληρά τους εκμεταλλευτές της.

Πατέρας, κήρυκας και αγωνιστής, λοιπόν, ο **Πατροκοσμάς**, κάλυψε με την πολύπλευρη προσφορά του και τις τρεις πτυχές του ενιαίου έργου της Εκκλησίας, την πνευματική, την μορφωτική και την κοινωνική. Γι' αυτό και ο λαός τον αναγνωρίζει ως συνεχιστή της πατερικής παραδόσεως, προτάσσοντας στο όνομά του την λέξη Πατέρας (Πατροκοσμάς), τον αποκαλεί φωτιστή («φωτιστής των σκλάβων») για την μορφωτική του δράση, και αγωνιστή για την κοινωνική του προσφορά. Γνωστό, μάλιστα, το άσμα που λεγόταν κατά την Επανάσταση: «Βοήθα μας, Αη Γιώργη, και συ, **Πατροκοσμά,** να πάρουμε την Πόλη και την Αγιά Σοφιά», που δείχνει ακριβώς ότι στην συνείδηση του λαού ο Άγιος τίθεται στην χορεία των αγωνιστών υπέρ του δικαίου Αγίων του γένους μας.

Οι προσδοκίες του Αγίου για λευτεριά, δικαιοσύνη και αδελφοσύνη, για τα οποία κήρυττε και εργάστηκε και τελικά θυσίασε την ζωή του, σίγουρα δεν δικαιώθηκαν στον βαθμό των αγώνων του. Μετά από την απελευθέρωση από τους Τούρκους ήλθε το ψευτορωμαίικο, που δυστυχώς ο λαός πίστεψε και έτσι σκλαβώθηκε σε νέους, περισσότερο επικίνδυνους και ύπουλους δυνάστες, ντόπιους και ξένους, που συνεχίζουν να τον κρατούν αιχμάλωτο από τότε μέχρι σήμερα. Όλοι αυτοί οι εχθροί απειλούν και πάλι την πίστη του λαού, καταρρακώνουν την εθνική του αξιοπρέπεια, αλλοιώνουν τις αξίες και τα ιδεώδη του, υποβαθμίζουν το γλωσσικό και μορφωτικό του επίπεδο, διαλύουν τον κοινωνικό ιστό, οδηγώντας έτσι σε ανισότητες, διχόνοιες και συνεχείς σπαραγμούς ως και την ολοκληρωτική καταστροφή.

Χρειαζόμαστε και πάλι, επειγόντως, φλογερούς πατέρες σαν τον **Πατροκοσμά**, που να μην αδιαφορούν για τον λαό, να τον διχάζουν και να συμβιβάζωνται με την εξουσία, αλλά να κηρύττουν, όπως ο Πατροκοσμάς, πίστη στον Θεό, αγάπη στον συνάνθρωπο, ενότητα και αλληλεγγύη. Χρειαζόμαστε, επίσης, εμπνευσμένους διδασκάλους, που δεν θα διδάσκουν στα παιδιά μας τα «άθεα γράμματα» αλλά θα τα οδηγούν στην αναζήτηση του οσίου, του αληθούς, του δικαίου, του ωραίου. Χρειαζόμαστε, τέλος, κοινωνικούς εργάτες που δεν θα ξεπουλούν τα όσια και τα δίκαια του γένους μας αλλά θα μάχωνται μέχρι θυσίας για την δικαιοσύνη, την αγάπη, την συνεργασία των ανθρώπων του λαού μας και θα δημιουργούν

προϋποθέσεις για την ειρηνική συνύπαρξη των ανθρώπων, όπου γης.

Τότε και μόνον τότε θα έχει λάβει και ο **Πατροκοσμάς** την πληρωμή του, όπως λέει και ο ίδιος, «όταν καθήσωμε πέντε-δέκα να συνομιλούμε τα θεία νοήματα», όταν ζήσωμε και εμείς, σήμερα, αληθινή χριστιανική ζωή και πολιτευτούμε με δικαιοσύνη, ειρήνη, αγάπη και συνεργασία. «Εάν το κάμνετε, τότε δεν με φαίνεται και εμέ ο κόπος μου. Ει και δεν το κάμνετε, φεύγω λυπημένος με δάκρυα στα μάτια».

Τι λέτε, αδελφοί μου; Θα δώσωμε στον Άγιο την πληρωμή του για τον κόπο του; Θα του κάνωμε ένα δώρο, όπως του αξίζει, στην εορτή του; Εάν το κάνωμε, το όφελος θα είναι διπλό. Και τον Άγιο θα ευχαριστήσωμε που εργάστηκε με αυτοθυσία για την δική μας σωτηρία, αλλά και οι ίδιοι θα έχωμε κάνει ένα σημαντικό βήμα για την δική μας σωτηρία. Στο μεταξύ ας δεώμαστε στον μαρτυρικό και αγωνιστή Άγιο του Θεού, Κοσμά, να πρεσβεύη θερμώς στον Κύριο υπέρ ημών, των οικογενειών ημών, της πατρίδος μας και του κόσμου όλου! Γένοιτο!

Πηγή: [pemptousia.gr]